

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē kiṣkindhākāṇḍē

॥ saptaviṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ saptaviṃśaḥ sargaḥ ॥

prasravaṇagirau śrīrāmalakṣmaṇayōrmithaḥ saṃlāpaḥ

abhiṣiktē tu sugrīvē
praviṣṭē vānarē guhām |
ājagāma saha bhrātrā
rāmaḥ prasravaṇaṃ girim ॥ 4.27.1 ॥

śārdūlamṛgasan̄ghuṣṭaṃ
siṃhairbhīmaravairvṛtam |
nānāgulmalatāgūḍhaṃ
bahupādapasaṅkulam ॥ 4.27.2 ॥

ṛkṣavānaragōpucchai -
rmārjāraiśca niṣēvitam |
mēgharāśinibhaṃ śailaṃ
nityaṃ śucikaraṃ śivam ॥ 4.27.3 ॥

tasya śailasya śikharē
mahatīmāyatāṃ guhām |
pratyagr̥hṇīta vāsārthaṃ
rāmaḥ saumitriṇā saha ॥ 4.27.4 ॥

kṛtvā ca samayaṃ rāmaḥ
 sugrīvēṇa sahānaghaḥ |
 kālayuktaṃ mahadvākya -
 muvāca raghunandanaḥ || 4.27.5 ||

vinītaṃ bhrātaraṃ bhrātā
 lakṣmaṇaṃ lakṣmivardhanam |
 iyaṃ giriguhā ramyā
 viśālā yuktamārutā || 4.27.6 ||

asyāṃ vatsyāma saumitrē
 varṣarātramarindama |
 giriśṛṅgamidaṃ ramya -
 muttamaṃ pārthivātmaja || 4.27.7 ||

śvētābhiḥ kṛṣṇatāmrābhiḥ
 śilābhirupaśōbhitam |
 nānādhātusamākīrṇaṃ
 nadīdardurasamṃyutam || 4.27.8 ||

vividhairvṛkṣaṣaṇḍaiśca
 cārucitralatāyutam |
 nānāvihagasaṅghuṣṭaṃ
 mayūravaranāditam || 4.27.9 ||

mālatīkundagulmaiśca
 sinduvāraiḥ śirīṣakaiḥ |
 kadambārjunasarjaiśca
 puṣpitairupaśōbhitam || 4.27.10 ||

iyam ca nalinī ramyā
 phullapaṅkajamaṇḍitā |
 nātidūrē guhāyā nau
 bhaviṣyati nṛpātmaja || 4.27.11 ||

prāgudakpravaṇē dēśē
 guhā sādhu bhaviṣyati |
 paścāccaivōnnatā saumya
 nivātēyaṃ bhaviṣyati || 4.27.12 ||

guhādvārē ca saumitrē
 śilā samatalā śivā |
 kṛṣṇā caivāyatā caiva
 bhinnāñjanacayōpamā || 4.27.13 ||

giriśṛṅgamidaṃ tāta
 paśya cōttarataḥ śubham |
 bhinnāñjanacayākāra -
 mambhōdharamivōditam || 4.27.14 ||

dakṣiṇasyāmapī diśi
 sthitaṃ śvētamivāmbaram |
 kailāsaśikharaprakhyam
 nānādhātuvirājitam || 4.27.15 ||

prācīnavāhinīm caiva
 nadīm bhṛśamakardamām |
 guhāyāḥ parataḥ paśya
 trikūṭē jāhnavīmiva || 4.27.16 ||

candanaistilakaiḥ sālai -
 stamālairatimuktakaiḥ |
 padmakaiḥ saralaiścaiva
 aśōkaiścaiva śōbhitām || 4.27.17 ||

vānīraistimidaiścaiva
 bakulaiḥ kētakairapi |
 hintālaistiniśairnīpai -
 rvētasaiḥ kṛtamālakaiḥ || 4.27.18 ||

tīrajaiḥ śōbhitā bhāti
 nānārūpaistatastataḥ |
 vasanābharaṇōpētā
 pramadēvābhyalaṅkṛtā || 4.27.19 ||

śataśaḥ pakṣisaṅghaiśca
 nānānādavinaḍitā |
 ēkaikamanuraktaiśca
 cakravākairalaṅkṛtā || 4.27.20 ||

pulinairatiramyaiśca
 haṃsasārasasēvitā |
 prahasantyēva bhātyeṣā
 nānāratnasamanvitā || 4.27.21 ||

kvacinnīlōtpalaiśchannā
 bhātiraktōtpalaiḥ kvacit |
 kvacidābhāti śuklaiśca
 divyaiḥ kumudakuḍmalaiḥ || 4.27.22 ||

pāriplavaśatairjuṣṭā
 barhikrauñcavināditā |
 ramaṇīyā nadī saumya
 munisaṅghaniṣēvitā || 4.27.23 ||

paśya candanavr̥kṣāṇām
 paṅktīḥ surucirā iva |
 kakubhānām ca dṛśyantē
 manasaivōditāḥ samam || 4.27.24 ||

ahō suramaṇīyō'yaṃ
 dēśaḥ śatruniṣūdana |
 dr̥ḍhaṃ raṃsyāva saumitrē
 sādhvatra nivasāvahē || 4.27.25 ||

itaśca nātidūrē sā
 kiṣkindhā citrakānanā |
 sugrīvasya purī ramyā
 bhaviṣyati nṛpātmaja || 4.27.26 ||

gītavāditranirghōṣaḥ
 śrūyatē jayatām vara |
 nadatām vānarāṇām ca
 mṛdaṅgāḍambaraiḥ saha || 4.27.27 ||

labdhvā bhāryām kapivaraḥ
 prāpya rājyaṃ suhṛdvṛtaḥ |
 dhruvaṃ nandati sugrīvaḥ
 samprāpya mahatīm śriyam || 4.27.28 ||

ityuktvā nyavasat tatra
 rāghavaḥ sahalakṣmaṇaḥ |
 bahudṛśyadarīkuñjē
 tasmin prasravaṇē girau || 4.27.29 ||

susukhē hi bahudravyē
 tasmin hi dharaṇīdharē |
 vasatastasya rāmasya
 ratiralpāpi nābhavat || 4.27.30 ||

hṛtām hi bhāryām smarataḥ
 prāṇēbhyō'pi garīyasīm |
 udayābhyuditaṃ dṛṣtvā
 śasāṅkaṃ ca viśēṣataḥ || 4.27.31 ||

āvivēśa na taṃ nidrā
 niśāsu śayanaṃ gatam |
 tatsamutthēna śōkēna
 bāṣpōpahatacētanam || 4.27.32 ||

taṃ śōcamānaṃ kākutsthaṃ
 nityaṃ śōkaparāyaṇam |
 tulyaduḥkhō'bravīdbhrātā
 lakṣmaṇō'nunayaṃ vacaḥ || 4.27.33 ||

alaṃ vīra vyathām gatvā
 na tvam śōcitumarhasi |
 śōcatō hyavasīdanti
 sarvārthā veditaṃ hi tē || 4.27.34 ||

bhavān kriyāparō lōkē
 bhavān dēvaparāyaṇaḥ |
 āstikō dharmasīlaśca
 vyavasāyī ca rāghava || 4.27.35 ||

na hyavyavasitaḥ śatrum
 rākṣasaṃ taṃ viśēṣataḥ |
 samarthastvaṃ raṇē hantum
 vikramē jihmakāriṇam || 4.27.36 ||

samunmūlaya śōkaṃ tvaṃ
 vyavasāyaṃ sthirīkuru |
 tataḥ saparivāraṃ taṃ
 rākṣasaṃ hantumarhasi || 4.27.37 ||

pr̥thivīmapi kākutstha
 sasāgaravanācalām |
 parivartayituṃ śaktaḥ
 kiṃ punastaṃ hi rāvaṇam || 4.27.38 ||

śaratkālaṃ pratīkṣasva
 prāvṛṭkālō'yaṃāgataḥ |
 tataḥ sarāṣṭraṃ sagaṇaṃ
 rāvaṇaṃ taṃ vadhiṣyasi || 4.27.39 ||

ahaṃ tu khalu tē vīryaṃ
 prasuptaṃ pratibōdhayē |
 dīptairāhutibhiḥ kālē
 bhasmacchannamivānalam || 4.27.40 ||

lakṣmaṇasya hi tad vākyaṃ
 pratipūjya hitaṃ śubham |
 rāghavaḥ suhṛdaṃ snigdha -
 midam vacanamabravīt || 4.27.41 ||

vācyam yadanuraktēna
 snigdhēnaṃ ca hitēna ca |
 satyavikramayuktēna
 taduktaṃ lakṣmaṇa tvayā || 4.27.42 ||

ēṣa śōkaḥ parityaktaḥ
 sarvakāryāvasādakaḥ |
 vikramēṣvapratihataṃ
 tējaḥ prōtsāhayāmyaham || 4.27.43 ||

śaratkālaṃ pratīkṣisyē
 sthitō'smi vacanē tava |
 sugrīvasya nadīnāṃ ca
 prasādamanupālayan || 4.27.44 ||

upakārēṇa vīrastu
 pratikārēṇa yujyatē |
 akṛtajñō'pratikṛtō
 hanti sattvavatāṃ manaḥ || 4.27.45 ||

tadēva yuktaṃ praṇidhāya lakṣmaṇaḥ
 kṛtāñjalistat pratipūjya bhāṣitam |
 uvāca rāmaṃ svabhirāmadarśanaṃ
 pradarśayan darśanamātmanaḥ śubham || 4.27.46 ||

*yathōktamētat tava sarvamīpsitaṃ
narēndra kartā nacirāt tu vānaraḥ |
śaratpratīkṣaḥ kṣamatāmimaṃ bhavān
jalaprapātaṃ ripunigrahē dhṛtaḥ || 4.27.47 ||*

*niyamyā kōpaṃ paripālyatām śarat
kṣamasva māsāṃścaturō mayā saha |
vasācalē'smin mṛgarājasēvitē
saṃvartayañśatruvadhē samudyamam || 4.27.48 ||*

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē
kiṣkindhākāṇḍē saptaviṃśaḥ sargaḥ ||*